

ci v Celju ga ne smatrajo potrebnim. Slovenci ga pa ne obiskujejo, odkar so tam slov.-nem. gimnazijski razredi.

Učiteljstvo torej naj izpremeni ta svoj sklep in namesto pripravljanih razredov naj zahteva odstavitev sprejemne izkušnje na srednjih šolah vobče, in ker ta ni odvisna od nas Slovencev samih, posebe odstranitev sprejemne izkušnje iz nemščine na naših slovenskih gimnazijah. Zadnje (odstranitev nemščine) pa naj zahtevajo tudi starši! Srednješolski profesorji lahko to izkušnjo iz nemščine privedejo ad absurdum s tem, da pri izkušnji postopajo strogo in odklonijo vse učence, ki ne zadostujejo zahtevam: »spretnost v čitanju in pisanju, znanje početnih naukov iz oblikoslovja, spretnost v analizovanju prosto razširjenih stavkov, znanje pravopisnih pravil.« Ako se enkrat na podlagi tega nesmiselnega programa iz nemščine odkloni polovica učencev, ki so se javili za sprejem v srednjo šolo — in to bi se lahko — potem bodo se že starši začeli zanimati za odpravo sprejemne izkušnje iz nemščine na slovenskih srednjih šolah! Ta radikalna operacija bi znatno pomagala, če vsi pametni razlogi nič ne izdajo.

III.

Končno še nekaj besed o nemščini, ki je bila povod omenjenemu predlogu in sklepu učiteljstva I. mestne šole.

Nemščina je za nas potrebna, ker niso Nemci le okolo nas, ampak so tudi med nami. Kljubovalno zanemarjanje nemščine ne bo rešilo našega naroda. Narodna zavednost širokih mas, ki dosledno povsod zahtevajo pravice svojega jezika, in dobro znanje nemščine poleg maternega jezika bo nas dvignilo nad narodne nasprotnike, ki poleg svojega jezika znajo le slabo in nepopolno naš jezik.

Za priučenje nemščine pa ni potrebno, da se eden ali dva predmeta (zemljepis in zgodovina) učita v nemškem učnem jeziku. To bi bilo na škodo dotičnim predmetom, za nemščino pa niti ne bi zadostovalo, ako bi se učenci samo pri enem predmetu izražali in vadili v nemščini. Treba je o vseh stvareh govoriti v jeziku, ki se ga naj učenci nauče. Nemške čitanke bi torej morale obsegati vse predmete, tudi račune. Zlasti bi to moralo veljati za 6., 7. in 8. razred, ki so v Ljubljani nadomestilo za meščanske šole. V 3., 4. in 5. razredu se učenci že toliko naučijo, da spretno pišejo in čitajo ter nekaj razumijo nemško. V zadnjih 3. razredih, oziroma v meščanski šoli pa bi naj nemška ura obsegala vse predmete. V njej bi se nekako ponavljale predelovalne v nemškem jeziku že znane snovi iz drugih učnih predmetov, ki so se neposredno ali nedolgo prej predelali v slovenskem učnem jeziku. To bi omogočilo vsestransko rabo nemščine in bi koristilo predmetom. Seveda bi se morala važnost polagati na praktično znanje in razumevanje jezika, ne pa na težavno slovniško in pravopisno filnese nemškega jezika, ki jih niti rojeni Nemci ne obvladajo. Sploh se v nobeni šoli ne sme pozabiti — to velja za vse predmete — da v življenju veliko več govorimo kakor pišemo, torej moramo bolj gojiti spretnost v govoru, nego v pisavi.

Vzroki za deficit učiteljskih listov.

I.

Kakor pač pride, da posede tovariši še po zborovanjih svojega društva in se menijo, tako je bil tudi zadnjič. Menili smo

se tudi o šolskih vprašanjih. In tu postanem indiskreten zaradi potrebe.

Tako je bilo:

»Saj si čital v Popotniku...?«

»Nisem. Da ti odkrito povem: nimam Popotnika. Človek ne more imeti vseh listov.«

»To je res. Vseh se tudi ne zahteva. Pa ima šola Popotnika.«

»Nima.«

»Saj je vendar določena letna vsota za šol. knjižnico, in tu vendar lahko dobiš šest kronic.«

Naj ne pišem neumestnega opravičevanja, saj ga nisem terjel jaz, pač pa slaba vest tovariševa. In na tisti šoli imajo naročeno, ter je tovariševa soproga učiteljica ženskih ročnih del, na račun krajnega šolskega sveta »Frauenzeitung«! In pa vzgojni pedagoški list Blätter für den Abteilungsunterricht!

Dotičnik pa je zaveden tovariš, ud odbora učiteljskega društva, ud odbora tega in onega narodnega društva, zvest narodnjak itd. itd. — ampak zaveden učitelj ni! To iz indiskretnosti.

II.

Tolikokrat smo se že o tem menili, in v zadnjem času se je jelo goditi: napredni slovenski dnevniki so začeli prinašati vsebinska poročila o učiteljskih listih. To se pravi: še ne vsi in ne o vseh! Učiteljstvo pa mora zahtevati, da ga podpira vsa slovenska javnost, ker njegov boj, ki ga bije za ideje svobode v šoli, ni le njegov boj, ampak boj vsega slovenskega naroda. Njegov listi, pa bodisi »Uč. Tov.«, »Pop.«, »Dom. Ognjišče«, »Bodočnost«, »Zvonček« — so listi, ki streme vsi k enemu cilju: vzgoji slovenske mladine. In da ne bi hotela slovenska javnost teh teženj? Ne bi hotela podpirati učiteljstva v boju s tem, da čita te liste, da poročajo o njih vsa glasila brez razlike strank in političnih struj. Da poročajo dnevniki, pisani inteligenci, da poročajo listi, namenjeni najširšim narodovim krogom, da poročajo literarne in znanstvene revije slovenske — to sme zahtevati učiteljstvo, to — vsaj to: buditi vsepovsod zanimanje za kulturni boj slovenskega naroda — to mora podpirati javnost, to morajo upoštevati vodilni krogi!

Morebiti tedaj, ko je bil boj naše organizacije bolj v ozkih, le stanovskih mejah, tega nismo mogli in smeli zahtevati; danes, ko se borimo v stanovskih vprašanjih za principialno narodno vprašanje: reformo vzgoje, se nam to mora dati!

V nas je moč, v slovenski javnosti bodi podpora!

Če nam je noče dati, ni slovenska javnost vredna boja, kateremu žrtvuje slovensko učiteljstvo vse sile!

III.

V nekaterih naših listih si je ugnezdila razvada, da mislimo: Učitelji smo, pa poučujmo ljudstvo tudi o vzgoji! — Trdim pa, da v to nismo poklicani. Sveti bo narodne vzgoje se bo izvojeval ne s poučevanjem, pač pa z delom staršev in učiteljev, t. j. vseh vzgojiteljev roko v roki, ramo ob rami...

Zato pa pritegnimo delavcev na naše polje iz vseh slojev, iz vseh strok: vsepovsod so najbolj pereča vprašanja vzgojne vprašanja, in le s tem, da se združimo na delo vsi, se bodo jasili pojmi, se bodo čistile misli...

In to bodi moralno idealna podpora našim listom...

IV.

Slovenskemu učiteljstvu:

Tvoj idealizem je, v čemer si največji!

Pa da bi se ta mogel, smel spodtakniti ob naročnini stanovskih glasil?

Čudno prečudno se da to slišati... —

K ustanovitvi društva učiteljev na obrtnih nadaljevalnih šolah.

Pozdravljam poziv tovarišev F. Ranta in Drg. Humka k združitvi učiteljev na obrtnih nadaljevalnih šolah v 3. številki »Uč. T.« in javim s tem svoj pristop k nameravanemu društvu. Tako društvo je nam res potrebno in bo zlasti za učitelje začetnike na obrtnih nadaljevalnicah lahko velike vrednosti, ker bodo v njem od starejših, že izkušenih tovarišev mogli dobivati potrebnih nasvetov za težavno svoje delovanje.

Ustanovni shod naj bi bil ob času, ko bo v Ljubljani razstava vajenskih izdelkov. Na shod se naj povabi ravnatelj c. kr. državne obrtne šole, g. c. kr. vladni svetnik Ivan Šubic, s prošnjo, da poda zbranim praktičnim migljajem za pouk na obrtnih nadaljevalnih šolah. Naprosi se naj tudi gospod ravnatelj trgovske šole v Ljubljani, da nam razkaže uredbo šole in izdelke trgovskih vajencev.

To so zazdaj moji nasveti.

Končno izrekam nadejo, da bodo k važnemu temu društvu pristopili vsi moji štajerski tovariši na obrtnih nadaljevalnih šolah.

Jos. Mešiček,

učitelj in vodja obrtne nadaljevalne šole v Sevnici.

Vseslovanska visoka šola v Solunu.

V zadrskem »Narodnem Listu« priobčuje dr. Nikola Bjelovučić iz Berlina članek, ki mu je dal naslov »Vseslovanska visoka šola in hram sv. Cirila in Metoda v Solunu«. V tem članku piše dr. Bjelovučić med drugim: »Sveta brata Ciril in Metod sta položila temelj tako slovanski kulturi, kakor slovanski politični svobodi. Ali je mogoče, da bi se ves slovanski rod častneje oddolžil svojima prosvetiteljema, kakor da jima v rodnem njihovem mestu, v Solunu, postavi spomenik, tako sijajen, da bi ves svet vedel, odkod je izšlo solnce slovanske kulture. Kakor postavljajo drugi narodi svojim velikim prosvetiteljem spomenike, tako moramo mi Slovani zasnovati veliko skupno kulturno ustanovo na čast slovanskih apostolov v njihovem rodnem mestu, osvojenem od turške sile, a sedaj zopet povrnemem krščanstvu in evropski kulturi. Moj načrt je potekel iz želje, da bi s tem pokazali svoje čustvo vdanosti in hvaležnosti nasproti velikima našima učiteljema, da se s tem ovekoveči za vse čase zmaga krščanskega orožja nad polumesecem in nad robstvom in da bi bil CirilMetodov zavod in hram naše slovansko zbirališče, ki bi vplivalo na zbližanje vseh Slovanov v kulturi in ki bi tudi lahko dovedlo do edinstva vzhodne in zapadne slovanske cerkve, za čemer že davno teže vsi veliki duhovi zapadnega in iztočnega sveta. Kaj se naj stori in kdo naj to stori? Povedal bom svoje mnenje, potem pa naj odločijo tisti, ki to najbolje znajo in razumejo. Slovani bi morali zgraditi velik hram božji na čast sv. Cirila in Metoda, hram, ki bi nadkrilil po svojem sijaju sv. Sofijo v Carigradu. Bogati ruski narod bi v tem oziru lahko največ prispe-

val. Poleg hrama bi se morale ustanoviti slovanske visoke šole, ki bi se naj imenovale »Ciril-Metodovi zavodi«. V teh zavodih bi se naj učila staroslovenska književnost za slovansko duhovništvo; za posvetne sloje pa bi bila slovanska visoka šola politična šola. Mi Slovani potrebujemo tako šolo, ker je pri nas toliko nerešenih državnopravnih vprašanj, zlasti pri katoliških Slovanih. V tej visoki šoli bi se naj razen politike in slovanskih jezikov učila tudi trgovska politika, za katero ima Solun — mesto ob morju — vse pogoje. Da bi morali v to prispevati gmotno in moralno vsi Slovani, to je jasno. S tem bi se oddolžili velikemu spominu slovanskih apostolov, a imeli bi obenem svoje privlačno zbirališče, odkoder bi črpali nove moči za borbo proti tujinstvu. V tem podjetju bi morali biti edini državniki, učenjaki in cerkveni dostojanstveniki, vsi združeni, da se osnuje nekaj tako velikega in lepega, kakor je bila viličanstvena in lepa — narodna ideja sv. Cirila in Metoda.

Bjelovučićev predlog, zlasti njegov drugi del, je vreden, da se o njem razpravlja. Slovanska visoka politična šola bi bila res za Slované velikega pomena, in če bi se ta velika ideja uresničila v zibelki slovanske kulture, v Solunu, bi to bilo tem pomenljiveje.

Književnost in umetnost.

Odborova seja »Matica Slovenske«

dne 28. januarja 1913. — Gospod predsednik se spominja smrti ustanovnika Ivana Murnika. — Marca meseca bo 50 let od prvih priprav za ustanovitev »Matic Slovenske«. — Letošnja glavna skupščina bo 9. (devetega) marca. — Korektore zemljevida se razpošiljajo v obmejne kraje v revizijo. — Matica izkuša doseči zamenjavo publikacij s poljsko Akademijo znanosti in umetnosti v Krakovu. — Brzobjavno je pozdravila svečanost Nemčičevo v Križevcih in Vukotinovičovo v Zagrebu. — Iz poročila blagajnikovega je razvidno, da se proračun za 1912 ni prekoračil. — »Matica« stopi v poštno-čepkovni promet tudi za hrvatsko-ogrske del države. Poverjeniku, ki prijavi vsaj 20 članov, se dajo publikacije v dar, ako na to reflektira. — Rešijo se še druge gospodarske stvari. Tajnik poroča: Članov je za 1912. leto dozdaj 3370. Tekom leta 1912. so pristopili štirje ustanovniki in štirje umrli.

Glavna skupščina »Matica Slovenske«

bo dne 9. (devetega) marca. Samostalne predloge za to skupščino je v smislu § 3. b. društvenih pravil prijaviti odboru vsaj 14 dni prej.

Zvonček ima v 2. letošnji številki to-le vsebino: 1. Cvetko Gorjančev: Voznikove pesmi. 2. Svečan: Vinjeta. 3. Ivo Trošt: Vodna Vila. 4. M. Pirc: Zakaj je Tonček moral hoditi po bergljah. 5. Zupančičev Savo. Podoba. 6. Davorinov: Očetu. Pesem. 7. Andr. Rapč: Tri ptičke. Pesem. 8. K. Str.: Lov na svisca ali marmotico. (S podobo.) 9. Cvetko Gorjančev: Pesem o snegu. 10. Tone Rakovčan: Mlakarjeva Ivka. 11. Davorinov: Oj, povejte! Pesem. 12. Cvetko Gorjančev: Zimska pesemca. 13. Tone Rakovčan: Čarovnik Med. 14. Zimska pot sirote. Podoba. 15. Andr. Rapč: Moj konjič. Pesem. 16. Jan Reginov: Zima. Pesem. 17. Hinko Medič: Ubožec. Pesem. 18. Iva: Kje ste, dnevi veselja? 19. Janez Bleiweis: Iskrice življenja. 20. Jan Reginov: Zimska burja. Pesem. 21. Bežimo od pjanca. Podoba. 22. Pouk in zabava: Besedna uganka. — Re-

zametasti fotelji. Ne, to se ne sme zgoditi!

Tovariš in Narod (enoglasno): Kar nas je, smo kakor skala. Cunje naj pa le nasprotniki spravijo.

Mila (v snu): Tako je. Še so značaji med učiteljstvom, in sicer tem trdnejši čim bolj mislijo nasprotniki, da nas bodo ujeli. Mi vstajamo, a vas je strah...

Veter: Ej, velečenjena gospodična! Poznate li učiteljico Šuričovo? Vse časti vredna Slomškarica je. Ona ima najlepše obleke, najelegantnejše klobuke. Ali še veste, kako začuden ste jo gledali na lanski okrajni konferenci? Mislili ste, kajne, da se je kaka visokorodna gospa ponižala in posetila vaše zborovanje. Gotovo se vam niti sanjalo ni, da bi utegnili ta velečenjena gospodična biti — učiteljica. No, to ni tako težko. Njeni starši so bogati. Ima vse, kar poželji. Sedaj je dobila tudi 25% doklado. Lahko si bo privoščila tudi zabave, ali ne, gospodična Mila? —

Pismo starejšega datuma (iz škatle): Predlanskim je dobila podpore 200 kron.

Pompadura (s stene): Menda je bilo to za njeno svileni obleko, o kateri je pravila, da velja 200 K.

Slov. Narod (ironično): Vsa čast onim, ki so znali razdeliti draginsko do-

klado res po občudovanja vredni previdnosti.

Gnilojaboko: Vse je puhlo, vse prazno. Kdo je tvoj prijatelj, kdo sovražnik?!

Nanos: Budalo! Sovražnikov ni. Sami prijatelji — a ti drže za hrbtno bič. Zepnarruta (z nočne omare): In gospodinča Mila, ki bi v resnici zaslužila, ni dobila ničesar. Revica! Težko ji je! Od doma ne more dobiti ničesar, saj bi še sami radi, da bi jim ona pomagala.

Nanos: Tako je, če je človek pošten in dober učitelj.

Ročni zapisnik: Čudno res, da moremo od ničesar živeti. Da, humorja je treba, zlasti nam učiteljskim param.

Pesmarica (zamazana in raztrgana): U boj, u boj! Mač iz toka, bračo! Vsi (navdušeno): Smrt pijavkam! Pereant hinavci!

Učit. Tovariš: Ne budalite! Navdušenja vam ne manjka ne. A, da vas popeljem v boj, koliko jih pojde za menoj?

Vsi (enoglasno): Vsi.

Učit. Tovariš: V boj torej! Zmaga mora biti naša. Kar hočemo, moremo. Kar pa moremo, tudi — moramo. Slov. Narod: Konec bodi krivic! Pravica naj živi!

Vsi (enoglasno): Živela pravica! Naprej! (Veter se hoče neopažen zma-

zati pa star predpasnik, ki le deloma zagrinja okno, ga opazi.)

Predpasnik: Le beži! Mi gremo! Tralalila, tralala, vsaka reč en čas dera...

Mila (se zbudi in sklone v postelji): Naprej tedaj, da slavno zmagamo ali častno umremo! —

Veliko slovansko drevo.

Veliko je in na široko raztegnjeno slovansko drevo.

Slovansko plemo zavzema teritorija 19.600.000 kvadratnih vrst in šteje blizu 160 milijonov: 159.420.000 (po popisu ruskega prof. Florinskega).

Slovansko plemo delimo v tri glavne veje.

I. Vzhodna veja, v katero štejemo mnogobrojni ruski narod, ki se deli na Velikoruske, Maloruske in Beloruske.

II. Južna veja, h kateri pripadajo Bolgari z Macedonci, Srbi in Hrvatje in Slovenci.

III. Zapadna veja, v kateri so Čehi in Moravci, Slovaki, Lužiški Srbi, Poljaki, Mazuri, Slezi in Kašubi.

Od vseh slovanskih narodov so najštevilnejši Rusi. Za njimi pridejo Poljaki,

katerih je 21.700.000, Srbo-hrvatov je 10.000.000, Čehov 7¹/₂ milijonov, Bolgarov 5.700.000, Slovakov 2.740.000, Slovencev 1.500.000, Kašubov 370.000 in Lužiških Srbov 157.000.

Zanimivo je, kako se veliko slovansko drevo deli po veri.

Pravoslavni jih je 111.540.000, in to Rusov 100.760.000, Srbov 5.450.000, Bolgarov 6.260.000 in ostalih 60.000. Ruskih razkolnikov je 3.500.000, unijatov okoli 4 milijone; od teh 5000 Bolgarov, ostali so Rusi.

Katolikov je 37.300.000. Od teh Poljakov 21.150.000, Čehov 7.250.000, Slovakov 2.060.000, Hrvatov 3.450.000, Slovencev 1.480.000, Rusov 1.500.000, Kašubov 345.000, Bolgarov 50.000, Srbov 15.000.

Število protestantov znaša do 1 milijon 640.000; od teh je Slovakov 680.000, 550.000 Poljakov, 230.000 Čehov, 142.000 Lužiških Srbov, 25.000 Kašubov, 2000 Bolgarov.

K islamu jih pripada 1.230.000, in sicer 860.000 Srbohrvatov ter 370.000 Bolgarov.

Ti interesantni podatki so točni. Pribiti treba, da ni en katoliški slovanski rod ni svoboden!